

Profesionalismoa eta amateurismoa edota «Antzerti»k sortu nahi duen nahaspila

Mikel Antza

Nahiz eta ez zaidan gustatu kritiko bezala presentatu izana, gaur hemen egin behar dudana kritika da, edo, behintzat, diagnosi baten bitartezko kritika.

Nire hitzaldi hau 1981. urtetik honantz kokatu nahi nuke. Urte honetan sortzen da Eusko Jaurlaritzaren Antzerti Zerbitzua, Komunitate Autonomoa deritzon lurraldean agintzen duen aginte politikoak sortutako zerbitzua. Eta baita talde profesionalen koordinakunde bat ere. Ordurako, lau urte daramatza lanean Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreak. Eta, nere ustez, ondorengo urteetan eragin handia izango duen gertaera da «Antzerti»ren sorrera.

Mementu honetako egoera, honelakoa da Euskal Herrian: heziketa baten behar handia dago, azpiegitura oso kaxkarra dago eta, aurreko urteetatik datorren lehortearen ondorioz, nahikoa kaxkarrak da egoera kulturala.

Hori antzerkiari begira, orokorki hartuta.

Euskal antzerkiak, gainera, badu beste gaitz bat. Amateurrak izatearen gaitza. Egoera horren aurrean, esan bezala, «Antzerti» izeneko zerbitzua sortzen da, teoriarik antzerkia lagundu behar

duen zerbitzua. Eta, oso kontrara, egoera hori aztertu beharrean, zerbitzu hau hutsetik hasiko da; hau da, egina dagoen guztia bota egingo du, ez duela ezertarako balio esanez; hitzez-hitz esango du, Euskal Herrian ez dagoela teatrorik eta, beraz, teatroa egiten hasi behar dela. Hori da urte haietako planteamendua.

Eta planteamendu hori bi lerro nagusitan gauzatuko da: alde batetik, eskola bat sortzea eta, bestetik, muntaia propio batzu egitea. Honekin, nire ustez, «Antzerti»k itxurak egiten ditu, hots: teilatutik hasten da etxea egiten, oinarrietatik hasi ordez: zer dagoen, non lan egin daitekeen ikusi beharrean, itxurak egiten ditu. Eta honetan pasa du hainbat urte, teilatua gaizki eginez, gainera, hainbatetan kritikatu izan den bezala.

Honatarako erabili izan dituen bi kontzeptuak, nere ustez, hauexek izan dira: kalitatea eta profesionalizazioa.

Kalitateari dagokionean, «Antzerti»ren kritika beti izan da, kalitate txarreko gauzak egiten zirela Euskal Herrian eta bazela garaia kalitate oneko gauzak egiteko. Nire ustez, honela erantzun behar zaio kritika horri: kalitatea ez dela elementu absolutu edo kontzeptu absolutu bat, baizik kontzeptu baldintzatua dela. Begiratu behar dena da, une bakoitzean, leku bakoitzean, zer esan nahi duen antzerki-obra batek, ze funtzio duen. Eta honen arabera neurtu behar da kalitatea.

Profesionalizazioa da beste erizpidea. Luze eztabaidatu behar-ko litzateke zer den profesional izatea, edozein lanbidetan eta antzerkian. Ikusi behar-ko genuke profesional izatea antzerkitik bizitzera ote den, honetan dirua ematea ote den, edo beste zerbaite den, horiek ere barruan daudelarik.

Bi problema horiek kontutan izanik, nik uste dut «Antzerti» beti ibili izan dela hemengo antzerki-mugidari edo antzerki-mugimenduari eragozpenak jartzen; beste bide batzu bilatu ditu eta bide horiek eraman dute, lehen esan bezala, antzerki-itxurak egitera. Antzerki-itxurak, zertarako? Nire ustez, inoiz nonbait esan ahal izateko: «guk ere Euskal Herrian badugu antzerkia». Hau da, «Antzerti» askoz gehiago interesatu da, antzerkia badugula esaten, antzerkia egiten baino, antzerkia egiteko baldintzak jartzen baino. Eta hori horrela da: mementu honetan ez dago Euskal Herrian zirkuitu egonkorrik, Komunitate Autonomoko hainbat hiriburutan ere ez dago teatro egonkorrik, antzerki-profesionalek ez dute bere obrak non eskainirik, eta, areago, ez dute diru-laguntzarik bere obrak behar bezala egiteko.

Bukatzeko, datu bat besterik ez dut aipatuko: «Antzerti»k egin duen azken muntaia, *Herio-Dantza* izeneko Strindberg-en obra da: presupostua, nik entzun dudanez, hamabost milioitakoa da. «Antzerti»ren presupostuetan, taldeei laguntzeko ematen den diru-laguntzaren kopurua ez da zifra horietara iristen.

Badabil jende bat kalitatea exigituz, profesionaltasuna exigituz, baina kontutan hartu gabe, hori exigitzeko funtsezko baldintza batzu jarri behar direla, oinarrian lan egin behar dela, hemendik urte batzutara teatro kalitateko eta profesionala lortu ahal izateko.

M.A.